

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

Dub. I. An & quaratione Deus sit insinitus secu[n]du[m] essentia[m], & in quo hæc infinitas consistat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

in 3. sentent. distinct. 6. quæst. 2. artic. 3. ad 1. & indicat S. Augustinus lib. 6. de Trinitat. cap. 8. vbi ait: *Cum creatura adhaerescit creatori, illa sit maior, quam erat, non ille.* Ratio est. Quia melius bonum, & maius bonum, intensiorem perfectionis, & bonitatis, non solum pluralitatem significant; cura tamen diuina bonitas qualibet accessione, aut coniunctione creaturæ bonitatis, intendi nullo modo possit, nec ex utraque simul bonitate, intensius bonum constitui; tum quia sunt diuersissimæ plane rationis, ac generis; tum quia bonitas creaturæ habet se ad diuinam vt punctum ad lineam,

quæ accessione puncti non sit maior, vt recte S. Thomas cit. dist. 6. Tum quia *Deus* eminentissimè habet rationem, & perfectionem omnis boni creati, cui proinde nihil addi potest perfectionis, quod non in seipso antea habeat. Plura igitur quidem illa sunt bona; sed non maius bonum; alias admittendum esset *CHRISTVM DEVM* & hominem esse quid melius, & perfectius Patre, & Spiritu sancto; quod ne dicam impium, certe temerarium, ac periculosum esset asserere, inquit Molina loc. cit.

QVÆSTIO IV.

De infinitate ac immensitate Dei.

S. Thomas 1. p. q. 7. & 8. aa. 8.

Absoluetur hæc quæstio quatuor dubitationibus. I. *An, & qua ratione Deus sit infinitus secundum essentiam; & in quo hæc infinitas Dei consistat.* II. *Utrum possibile sit infinitum actu, siue secundum multitudinem & numerum; siue secundum magnitudinem & extensionem.* III. *An, & qua ratione Deus sit immensus, & ubiq; præsens.* IV. *Utrum Deus sit etiam in spatijs aliquibus extra cælum.*

DVBIVM I.

An, & qua ratione Deus sit infinitus, secundum essentiam; & in quo hæc infinitas DEI consistat.

S. Thomas 1. p. q. 7. a. 1. & 2.

Non est hic quæstio de infinitate molis, seu quantitatis corporeæ, qualis in Deo nulla est; nec de infinitate incomprehensibilitatis, aut æternitatis, vel immensitatis, aut etiam potentia, aut cuiuslibet attributi diuini, quamuis singula in suo genere, & sua quadam ratione infinita sint; sed de infinitate perfectionis DEI in essendo; quæ dicitur infinitas per essentiam, siue secundum essentiam: de qua quæritur & quæ ratione Deo conueniat, & in quo proprie ac formaliter consistat.

Assertio I. Deus est infinitus actu in essendo, siue secundum essentiam. Ita S. Thomas q. 7. art. 1. ac cæteri Doctores in 1. dist. 43. & est de fide ac extra controuersiam; etsi S. Bonaventura in 1. dist. 43. art. 1. quæst. 2. solum dicat, id esse magis consonum fidei. Patet ex Psalmo 144. vers. 3. *Magnus Dominus, & laudabilis nimis, & magnitudinis eius non est finis.* Baruch 3. vers. 25. *Magnus est, & non habet finem, excelsus & immensus.* Idem passim docent SS. Patres. S. Damascenus lib. 1. orthod. fid. cap. 4. attributa & perfectiones diuinas commemorans ait, Deum esse *infinitum &*

æternum, & incircumscribibilem. Et lib. 1. cap. 12. ait, Deum esse quoddam *pelagus substantia infinita.* Sed & omnes antiqui Philosophi dixerunt, primum principium esse infinitum; licet quidam vt in ratione speciali primi principij errarunt, ita etiam errarunt circa infinitatem, quam tribuerunt primo principio, dicentes aliquid corpus infinitum, esse primum principium, vt notauit S. Th. ibidem. Idem colligitur ex cap. *Firmiter*, de sum. Trinitat & fid. Cathol. vbi tamen expresse non ponitur attributum infinitatis, sed immensitatis; quæ se mutuo consequuntur.

Rationes adducuntur apud Aristotelem lib. 3. phys. c. 4 t. 30. ex mente etiam Anaximandri, & naturalium Philosophorum: item apud S. Thomam 1. cont. gent. c. 43. Scotum in 1. dist. 2. q. 1. Nyphum in lib. de infinit. primi motoris, aliosque Metaphysicos lib. 12. Metaph. quos etiam ex parte examinat Molina hic q. 7. vbi addit, *plerisq; credere, infinitatem diuinæ essentia nondum rationibus naturalibus esse demonstratam, sed tantum fide, vt rem certam teneri.* Verum multo verius est, rem hanc quoque euidenter demonstratam esse, non quidem singulis quæ afferentur rationibus (nam & eam, quam assert S. Thomas hoc loco, plerique esse euidentem ac firmam, negant) sed in definitæ hæc vel illa.

Mihi quidem optima videntur illæ, quæ petuntur ex ipso conceptu diuinæ essentia. Prima, Deus est ens per se ac per suam essentiam: Ergo ens illimitatum, adeoque infinitum. Consequentia probatur. Quia quicquid limitatur, a sua causa efficiente limitatur, a qua esse determinatum ac limitatum accipit; vt non solum inductione patet, sed etiam ipso lumine naturali. Limitare enim,

enim causalitatem dicit causa efficientis; nec vlla ratione fieri potest, vt aliquid seipsum quoad essentiam limitet. Secunda. Deus est primum ens, & prima causa effectiua in actu primo, ac independens, rerum omnium, tam existentium, quam possibilium: Ergo in sua essentia eminenter continet perfectiones rerum omnium, tam existentium quam possibilium; adeoque totum Esse rerum omnium: Ergo in omni genere Entis est infinitus: adeoque simpliciter infinitus. Tertia. Deus est actus purus, exers omnis potentialitatis: atqui si Deus esset finitus, iam hoc ipso non esset actus purus, sed ens aliquo modo potentiale, vtpote capax vterioris perfectionis; quia ad finitum semper fieri potest accessio. plura apud citatos.

Vnde colligitur, non audiendos illos, qui apud S. Bonaventuram in 1. dist. 43. art. 1. quæst. 2. dixerunt, vel Deum non esse infinitum secundum essentiam & potentiam; vel DEVM esse quidem nobis infinitum, sed secundum veritatem, ac sibi ipsi non esse: qui tamen, vt appareret, potius in modo loquendi, quam re ipsa errarunt; respicientes duntaxat vel ad modum infinitatis, ex parte comprehensionis, vel ad actuum rei multitudinem, siue extensionem.

Assertio II. Infinitas hæc Dei propriè ac formaliter non consistit, primo in eo, quod DEVS caret principio & fine durationis; quodque nullo loco sibi adæquato concludi potest, vti significat Albertus in 1. disp. 43. art. 1. hæc enim infinitas est aternitatis & immensitatis, non essentia.

Nec secundo, quod propriè non definiatur, nec collocetur sub genere; quamuis inde eam explicet S. Thomas lib. 1. contra gent. cap. 43. & quidam alij: alioqui omnia prima genera essent infinita essentialiter, & maxime ipsum Ens vt Ens.

Nec tertio, quod Esse ipsius Dei in nullo recipiatur: quamuis inde eam infinitatè comprobent S. Thomas hic quæst. 7. art. 1. & lib. 1. contra gent. cap. 34. Ferrariensis ibidem, Caietanus, alijque recentiores Thomistæ hic, vt & Richardus atque Ægidius in 1. dist. 43. non solum quia nec Esse primæ substantia vt sic, in aliquo verè recipitur: imò nec Esse siue existentia aliarum rerum; cum ab essentia ex veriori philosophia non nisi ratione differat, vt suppono: Sed etiam quia esto certo modo explicata illa negatio receptionis præbeat argumentum infinitatis, quod voluisse solum videtur S. Thomas loc. cit. eodemque sensu defenditur à Caietano, & Ferrariensi loco cit. non tamen est ipsa ratio, siue conceptus infinitatis secundum essentiam, vt non solum post Scotum loc. cit. docent Molina hic, quæst. 7. Suarez lib. 2. de Deo c. 1. Vasquez disp. 25. cap. 2. & alij, qui negant, eam S. Thomæ probationem esse demonstrationem; sed etiam Thomistæ citati eodem a. 5.

Nec quarto, quod in Deo sint infinita attributa & perfectiones simpliciter, vt quidam recentiores dixerunt: non solum quia in DEO nulla est pluralitas talium perfectionum; cum sit

vna ipse simplicissima perfectio ex quæst. præcedenti dub. 1. sed etiam quia certum non est, posse in infinitum plures semper ac plures in Deo perfectiones simpliciter simplices concipi, ac ratione distingui, vt rectè Suarez lib. 2. cap. 1. num. 3. Vasquez disp. 25. c. 1.

Nec quinto etiam propterea Deus formaliter infinitus est, quia est à se, & à nullo accepit Esse, vt existimavit Vasquez ibidem cap. 5. cuius sententiam meritò refellit Suarez loc. cit. quia licet inde efficaciter probetur infinitas DEI, vt dictum; ea tamen non est ratio formalis infinitatis, aut attributi vllius, sed essentia diuinæ, ex quæst. 1. dub. 1.

Assertio III. Deus ergo est formaliter infinitus secundum essentiam, quia adeo essentialiter excellens est, vt careat in sua essentia vlllo termino & limite perfectionis; qualis in cæteris rebus est certus quidam gradus entis, excludens alios formaliter & eminenter; eo modo, quo aliqui possibiles sunt in perfectissimo ente. Ita Gregorius de Valentia quæst. 7. punc. 1. Suarez lib. 20. cap. 1. num. 5. Probatum tum ex dictis; quia alia ratio huius infinitatis assignari non potest: Tum quia infinitum ex ipsa nominis ratione, significat negationem termini; ac proinde infinitas secundum essentiam aliud esse non potest, quam negatio seu carentia termini in perfectione essentiali; nec terminus alius in præsentia fingi potest, quam eiusmodi gradus quidam entis, limitans, vt dictum, perfectionem Essentia diuinæ.

Assertio IV. Attributū hoc formaliter est negatiuū; etsi fundamentaliter supponat continentiam formalem, aut eminentialem, omnis perfectionis possibilis, seu cogitabilis; omniumque sine vlllo termino, quæ quocunque modo perfecta cogitari possunt; etiamsi in infinitum in eis procedatur, in gradu maioris semper ac maioris perfectionis sine termino. Prima pars est communis Doctorum, ac extra controuersiam; & patet ex dictis, quia infinitum formaliter dicit negationem termini. Alteram partem rectè tradit Suarez l. c. Probatum, quia infinitas hæc non est pura negatio; sed quasi in subiecto; alioqui pariter de non ente dici posset; deinde quia significat negationem termini in perfectione essentiali, necessario supponit continentiam illam omnis perfectionis possibilis; adeoque talis ac tantæ, vt nulla maior, imo nec æqualis perfectio in vlllo Ente extra Deum sit cogitabilis.

Assertio V. Infinitas hæc secundum essentiam ita Dei propria est, vt contradictionem implicet, eam vlli creatæ naturæ communicari. Ita S. Thomas hic quæst. 7. artic. 2. ex communi omnium. Probatum; quia implicat contradictionem, vt ea perfectio, in qua fundatur hæc infinitas Dei, vlli naturæ, seu Enti extra DEVM communicetur, vt dictum quæst. præcedenti dub. 2. Quo fit etiam, vt Deus alium nullum, seu perfectione superiorem, seu parem habere possit, vt magis patebit quæst. 5. Cum quo tamen non pugnat, quo minus res aliqua creatæ habeant quandam infinitatem in essendo,

quasi respectivam, siue secundum quid, siue in recipiendo, siue in actuando, vel agendo, ut declarat S. Thomas cit. art. 2. ubi ait: *Lignum v. g. est finitum secundum suam formam; sed tamen est infinitum secundum quid, in quantum est in potentia ad figuras infinitas*, &c. Item; *Si sint*, inquit, *aliquæ forma creata, non recepta in materia, sed per se subsistentes, ut quidam de Angelis opinantur, erunt quidem infinite secundum quid in quantum huiusmodi formæ non terminantur, nec contrahuntur per aliquam materiam*, &c. *sed non infinite simpliciter*. Ita qualibet natura superior respectu inferiorum, dici potest infinita, seu infinite præstantior, quia licet inferiores perficiantur, aut multiplicentur in infinitum, nunquam tamen possunt ad præstantiam superioris naturæ pertingere. Sed de hac infinitate non est quæstio.

DVBIVM II.

Vtrum possibile sit infinitum actu, siue secundum multitudinem, & numerum, siue secundum multitudinem, extensionem, aut etiam intensiorem.

S. Thomas 1. p. q. 7. a. 3. & 4.

Non est quidem hæc quæstio Theologica, sed philosophica, & ex principiis philosophicis dijudicanda: sed quia tamen S. Thomas eam hoc loco ex instituto pertractat, ac simul ab eius resolutione multa passim etiam in Theologia dependent, operæ pretium iudicavi, eam breviter discutere. Sicuti autem in præcedenti dubitatione non erat quæstio de infinito in certo genere, sed de infinito simpliciter in essendo, siue secundum communissimam rationem entis; ita hoc loco non est quæstio, nisi de infinito in certo genere, quod tamen non sit solum infinitum quasi respectivè, siue secundum quid in eo genere, prout in fine præcedentis dubij dictum, sed quod absolute sit infinitum.

Suppono autem infinitum absolute, in vnoquoque genere esse, quod in eodem genere termino caret; ac proinde secundum multitudinem infinitum est, quod nullo numero seu multitudine finitur ac terminatur. Notionem autem infiniti in quantitate continuæ, seu magnitudinis, non existimo formaliter esse desumendam ex multitudine partium; tum quia ea formaliter est ratio multitudinis; non magnitudinis; tum quia, cum controversum sit, an & qua ratione magnitudo partes habeat, melius in notione nominis ab ea controversia abstrahitur. Rectius ergo & planius infinitum in magnitudine dicitur, absolute quidem & secundum omnem dimensionem, quod nullo termino magnitudinis secundum ullam dimensionem clauditur. Quo modo

etiam Aristoteles lib. 3. physic. cap. 1. tex. 43. ait, quod infinitum est absque vilo termino extensum esse, & corpus infinitum omni ex parte in immensum esse extensum.

Infinitum hoc in vtroque genere quantitatis, aliud est infinitum actu, aliud infinitum potentia. Infinitum actu, de quo solo præfens movetur quæstio, est, cum eiusmodi multitudo, aut magnitudo actu simultota est; ita ut tam multitudinis partes illæ innumeræ actu sint omnes, non tantum materialiter ac per modum vnius, sed etiam formaliter ut multæ, ac inter se distinctæ; quam magnitudo illa nullo incremento ac nova adiectione egeat, qua interminabilis illa extensio compleatur, aut actu constituatur. Sicut etiam contrario sensu Vasquez hic disput. 26. cap. 1. dicit; infinitum in potentia, dici illud, ex quo, si id tantum accipitur, quod actu existit, finitum quidem est, & terminum habet; si verò respiciantur ea, quæ adhuc ei possunt adiungi, infinitum est, iuxta Aristotelem 3. physic. cap. 6. text. 57. Vbi simul etiam consulto abstinco à ratione infiniti successivi; quod cum suas partes omnes actu non habeat, non potest propriè dici infinitum actu; licet ob aliam fortassis causam impossibile sit, ut nunquam præterierit, ut suo loco Deo volente videbimus. Solum ergo de infinito actu entis permanentis hoc loco quæstio est; eaque procedit non tantum de potentia Dei ordinaria, sed etiam absoluta.

In hac autem quæstione generatim duæ sunt Authorum sententiæ. Prima est, quæ admittit eiusmodi infinitum actu tam in magnitudine, quam in multitudine esse possibile. Ita Arminensis in 1. dist. 43. quæst. 4. Bassolis quæst. vnica art. 2. Petrus de Alliaco disput. 42. quæst. 13. art. 3. Mayron in 1. dist. 43. Bacon in 2. d. 1. quæst. 6. Maior & Almain in 3. dist. 13. quæst. vnic. Argentina in 2. dist. 1. quæst. 2. art. 4. & probabilem censet Gabriel in 2. dist. 1. quæst. 3. Ockam verò saltem in multitudine rerum spiritualium; sicut & Auicenna & Algazel, quos refert S. Thomas hic art. 4. in quovis genere, multitudinis per se non ordinatæ, infinitum actu esse possibile admittunt. Cum prioribus Authoribus sentit Vasquez hic d. 26. cap. 2. & 3.

Secunda sententia negat, eiusmodi infinitum actu siue in magnitudine, siue in multitudine, esse possibile. Ita S. Thomas hic quæst. 7. art. 3. & 4. & quodlib. 9. art. 1. & quodlib. 12. art. 2. Bonaventura in 1. dist. 43. artic. 1. quæst. 3. Richardus quæst. 1. & 6. Durandus quæst. 2. Scotus in 2. dist. 1. quæst. 3. Marsilius in 1. quæst. 42. art. 3. Capreolus & Hispalensis in 1. dist. 43. quæst. 1. Bargius in 1. dist. 8. quæst. 2. Aureolus in 1. dist. 44. quæst. 1. art. 1. 2. & 3. Ferrarientis 1. cont. gent. cap. 81. Caietanus, & Thomistæ omnes hic q. 7. a. 3. & 4. Albertin⁹ tom. 2. de prædic. quant. d. 4. q. 4. 5. & 6. Gregorius de Valentia q. 7. punc. 3. Equibus Aureolus, Gregorius de Valentia, & Thomistæ communiter, idem etiam aperte sentiunt de infinito secundum intensiorem; tametsi aliter sentiat Albertinus.

Eiusdem